29. štev. Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, soboto 19. julija 1924 Posamezna številka 1·50 Din. Leto VI.

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo. Telefon štev. 77.

Izhaja vsako soboto. Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din za inozemstvo 8 Din.

Inserati se računajo po velikosti: Cene so navedene v oglasnem delu.

Ne v anarhijo!

Že dva meseca divja političen boj v državi v taki obliki, kakor je naša politična zgodovina ne pomni. Posebno Slovenci takih oblik dosedaj nismo bili vajeni. Imeli smo dobo od l. 1908 do l. 1914, ko je osobito na Kranjskem takratni mogočnik dr. Šusteršič uporabljal vsa razpoložljiva sredstva, da bi si brezpogojno podvrgel ne samo Kranjsko, ampak celo Slovenijo. Vendar so bila sredstva in oblike tega boja na neki višini, ki ji moremo priznati vsaj nekaj etike in honetnosti. Danes pa v boju med takozvanim nacijonalnim blokom in opozicijo povsod prevladuje najogabnejši materijalizem, surovost in celo podlost najnižje vrste.

Povedali smo jasno in precizno svoje stališče. Zato smo bili obmetavani z blatom iz desne in leve. In vzlic dejstvu, da oba nasprotnika in camera caritatis priznavata, da po tej poti, ki jo hodita, ni mogoče priti do cilja, do poštenega sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev, gonita svojo pogubonosno taktiko naprej.

Pisec teh vrst se je pred nekaj dnevi razgovarjal z nekim vodilnim politikom iz vladne stranke — Srbijancem. Ta je odkrito priznal, da se država nahaja v težko-opasnem stanju. Nikdar prej v Srbiji ni bilo mogoče, da bi se našle grupe, organizacije, ali pa stranke, ki bi druga drugo proglašale za protidržavno. Pogovor je nanesel tudi na Orjuno, Srnao in Hanao. Ni mogel razumeti in je odločno obsojal njih nastope. Izjavil je, da še nobena nacijonalistična takozvana kulturna organizacija ni nastopila resno in odločno proti Madžarom ali Nemcem, kar bi bilo kolikortoliko še razumljivo. Ne, temveč v Srbiji gredo ti nacijonalisti in z brahijalno silo napadejo Srbina, poslanca Dimitrija Vujića, rezervnega častnika, v vojni trikrat ranjenega, odlikovanega z mnogimi odlikovanji, poštenega in zaslužnega patrijota samo zato, ker je poslanec zemljoradniške stranke. V Sloveniji pa pobijajo tudi lastne krvne brate Slovence. To ni več samo duševna kriza, to je nevarna bolezen, ki preti uničiti telo — državo. Zato je naloga vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so res patrijotje, da odločno nastopijo za poštenje in spoštovanje zakonov in njih enakomerno in pravično uporabo za vse in vsakogar.

K tem izvajanjem dolgoletnega vodilnega politika, Srbijanca, nimamo ničesar pripomniti. Ravno zadnje dni zopet doživljamo ogabno in podlo pisanje v nekaterih naših dnevnikih. Iz prerekanja v pozni nočni uri je nastal incident, ki je končal s smrtjo mladega človeka. Mesto, da se jasno in odločno pove in zahteva od vlade, da naj brezobzirno razoroži in zapre vse nezrele mladiče, ki hodijo oboroženi po Ljubljani in Sloveniji in izzivajo po javnih lokalih, kjer zapravljajo denar svojih staršev, delajo nečedne in nečastne dolgove, ali pa žive iz tujih, večinoma misterijoznih virov, se obrekuje in laže in sramoti slovensko ime. Napada in sramoti se slovensko delavstvo in se mu podtikajo nameni, ki jih to delavstvo nikdar ni imelo. Ali se ta državotvorna gospoda sploh še zaveda svojega pokolenja in rojstva? Ali ni naš narod kmetsko-delavski narod? Kaj so bili vaši očetje in stari očetje, gospodje državotvorci?

In če se spomnimo par let nazaj? Ali ni ravno takozvani vodilni del napredne inteligence povsod govoril, da delavstvo spada v internacijonalno razredno organizacijo? Čemu so bile te direktive? Ali iz resnih in poštenih motivov? Sedanja gonja, sedanje blatenje slovenskega delavstva dokazuje to dovolj jasno in nepobitno! Nikdar nismo zagovarjali terorja iz leve in smo se dosledno borili proti njemu. A ravnotako odločno nasprotujemo terorju z desne. Konec mora biti takemu »delu za državo in narod«! In če na drugi strani vzamemo uprav mojstersko preračunano, navidezno borbo za pravice delavstva, ki so jo inscenirali naši klerikalci, vidimo, da je tudi tukaj apel na najnižje instinkte mase glavno orožje.

Politične strasti so pri nas razpaljene do vrhunca. Pred dvemi leti, ko je po ustanovitvi Orjune in Hanao po Bosni, Dalmaciji in Banovini prišlo do krvavih pretepov in ubojev, smo pričakovali, da se tak boj v Slovenijo ne bo prenesel. Izgledalo je, da je pri nas res prevladala pamet in poštenje. Po dveh letih pa je prišla ta kuga tudi k nam, celo v poslabšani obliki. Če so se drugod vršili le sporedični, posamezni spopadi, se vrše v Sloveniji danes organizirano in po načrtu. Na ulicah, v gostilnah, kavarnah, v vlakih, celo v privatnih stanovanjih se vrše prerekanja in pretepi. Grožnje z desne in leve so postale običaj — da ne rečemo pozdrav na ulici pri srečanju.

Vse to pa se vrši v znaku neke namišljene državotvornosti. Ali vodilni gospodje na desni in levi ne vidijo, kam vodi tako ruvanje za nadvlado in oblast? Ali niso to predznaki meščanske vojne? Ali naj se v Sloveniji pričnemo medsebojno moriti, da s tem dokažemo svojo državotvornost ali protidržavnost? Nismo sentimentalni. Vemo, da političen boj mnogokrat ne pozna morale. Vendar moramo odločno zahtevati od vlade in odgovornih faktorjev, da naj spoštuje zakon in ga uveljavlja pravično in pošteno.

Verujemo, trdno verujemo v zdravo jedro našega naroda, verujemo v naše delavstvo, da bo ohranilo preudarnost, četudi so prilike težke in beda neznosna. Ne, v medsebojno morijo se slovensko ljudstvo ne bo dalo zapeljati in bo odbilo vse poskuse! Odgovorni faktorji pa naj se v zadnjem trenutku spametujejo in napravijo red in mir; odgovornost za vse pade na nje in narod bo sigurno zahteval odgovora od njih in bo po tem odgovoru sodil in razsodil. Zavedamo se svojih pravic in dolžnosti, ki smo jih vedno spolnievali napram narodu in državi brez vsakega pridržka. Obenem pa opozarjamo in svarimo še o pravem času. Slovensko delovno ljudstvo, naša država rabi red in mir ter poštenje pri odgovornih faktorjih. Ako slednji tega ne uvidijo, pada na nje vsa krivda in delovno ljudstvo bo zmagonosno prestalo vsiljeno mu borbo. Ne v anarhijo — pač pa k poštenemu vseobčemu napredku naj stremi sleherni res pravi Jugoslovan.

Poglavje o protidržavnosti.

Danes, ko so politične vislice poceni in justifikacije na dnevnem redu, pribijemo, da je maščevalnost prav grda stvar in da se maščevalnim značajem prav slabo izplača. Neglede na dejstvo, da je maščevalnost znak nizkotnega mišljenja in orožje slabičev!

Naši demokrati žonglirajo s protidržavnostjo in separatizmom kot akrobati v cirkusu ter obkladajo s temi priimki vsakogar, ki se ne prišteva k njihovi najožji despotični skupini in ki se drzne le količkaj kritizirati početje posameznih njihovih poglavarjev. Tej gospodi očividno ne pride na misel, da igrajo s tem početjem prav nevarno igro.

Podtikati protidržavnost strankam in ljudem, ki so dokazali pravilno pojmovanje ter izvajanje državnih, narodnih in socijalnih interesov, je brezvestnost prve vrste. V čem pa naj tiči protidržavnost ali separatistično stremljenje naše stranke? Ali imajo gospodje demokrati tudi le en sam konkreten dokaz v rokah za tako podtikanje? In če ga nimajo čemu obrekovanje? Da pridejo stranke iz programatičnih ali taktičnih razlogov v konflikte, je to po celem svetu nekaj navadnega. Če pridemo mi v konflikt z demokratsko stranko, se menda tudi še ne bo podrl radi tega svet! Ali pa so morda posamezni poglavarji naziranja, da so oni stranka? Seveda, potem je vsaka kritika njihovega početja zločin in dovolj povoda za očitek protidržavnosti! Mi smo pa mnenja, da je demokratska stranka eno, njeni poglavarji in njihovo početje pa čisto druga stvar! Radi tega pa seveda očitka protidržavnosti ne bomo mirno vtaknili v žep!

Če nismo soglašali s pojmovanjem demokratskih voditeljev o nacijonalizacijah in tuji imovini, njihovo zvezo z nemškimi kapitalisti, njihovimi terorističnimi metodami in brutalnimi napadi na našo stranko, s tem po naših pojmih nismo zagrešili nikakega ekscesa niti proti demokratski stranki temmanj pa seveda dali povoda za očitek protidržavnosti. Nasprotno, niso še daleč za nami časi, ko so baš demokrati iz opozicijonalnega kota grozili vladarju, državi in radikalom! Naj si ogledajo dotične še sveže številke svojega glasila!

Gospodje demokratski voditelji osebno prav dobro poznajo našo stranko, njeno delo in njene osebe. Naj javno s prstom pokažejo na osebo, kateri morejo očitati najmanjši delikt proti narodu ali državi! Oni dobro vedo, da so v naših vodilnih vrstah ljudje, ki so se že v Trstu eksponirali za slovenske interese, lice v lice napram Lahom in avstrijskemu režimu. Znano jim je, da so med nami ljudje, ki so med vojno pretrpeli več let avstrijske vojaške ječe; morda so slednji oni protidržavni elementi? Takoj ob prevratu so se udejstvovali naši ljudje v Mariboru pri generalu Majstru, pri plebiscitnih agitacijah na Koroškem, pri spopadih z nemškimi heimverovci. Ali je to delo separatistov in protidržavnih elementov? Istotako je g. voditeljem demokratov znano, da so naši ljudje člani najrazličnejših narodnih in kulturnih organizacij. Torej: dobrovoljci, politični preganjanci, sokoli, ki so člani NSS, se označujejo kot protidržavni elementi! Kdo pa naj to veruje?

Končno bi utegnil še kak nedemokrat vprašati: v čem pa se NSS sploh še razlikuje od JDS in čemu taki očitki napram NSS? Vzroke očitkov smo že gori navedli; gre samo še za razliko.

JDS (ali bolje: njeni poglavarji) je danes doslovno kapitalistična stranka in zastopnica nemškega velekapitala ter v intimnih stikih zlasti s spodnještajerskimi nemškonacijonalnimi gospodarskimi krogi. To jim je v obilni meri že dokazala »Orjuna« v predalih svojega »sramotnega odra«. Naša naloga pa je, da ščitimo našega delavca v smislu našega socijalističnega programa pred nasiljem nemškega kapitala — kakor tudi domačega. Skrbeti za nacijonalni, kulturni in socijalni razvoj našega delavstva, skrbeti zanj za slučaj brezposelnosti, iztrgati ga iz objema internacijonalnega, pravilno: nemškonacijonalnega oziroma židovskega marksizma. Ali je to protidržavno delo?

Gospodje, čemu niste previdnejši s svojimi očitki, bolj vzdržni z maščevalnostjo? Ali nima ta fingirana, podtaknjena protidržavnost grdih, osebnih maščevalnih potez? Ali vam po tolikih bojih še ne prihaja zavest, da se zaletavate dejansko v najbolj narodno slovensko stranko, — pri tem pa ščitite in negujete dednega sovraga Nemca? To je dejstvo, ki ga ne morete utajiti; saj je javno dokumentirano po vseh trgovskih registrih!

Dočim pa se trudimo mi, da privedemo našega delavca v naš narodni krog, ga peha nekdo od vas v internacijonalo: Posledice te internacijonalne vzgoje je baš doživel v — Trbovljah!

Ali je to naše protidržavno delo?

Le vkup, le vkup, uboga gmajna!

Tako je orilo po slovenskih poljanah v predmarčni dobi, ko so se slovenski kmetje zbirali, da udarijo po svojih tlačiteljih in se osvobode tlake. Takrat so imeli kmetje pametne in nesebične voditelje, ki so jih postavili iz lastnih vrst in ki so imeli pred očmi dobrobit vseh zatiranih. Zato se jim je posrečilo zbrati pod enim praporom vso slovensko kmečko vojsko.

Tudi slovenski delavci so se že večkrat zbirali. Zadnjič lansko leto tik pred državnozborskimi volitvami. Ali pa se jim je posrečilo ustvariti blok vsega delavstva v svrho zaščite proletarskih interesov pred buržuazijo? Ni se jim posrečilo, **ker niso imeli Matije Gubca.** Kako žalostna je bila tista konferenca v Delavskem domu, na kateri se gotovi voditelji nsio mogli postaviti na širokogrudnejše stališče in so kratkomalo odklanjali skupni nastop vseh proletarskih strank. Šele v trenotku našega skupnega poraza pri volitvah so se marsikomu odprle oči. V volitve so šle tri delavske stranke, vsaka zase in vse so bile tudi poražene. Ali se je advokat dr. Lemež, ki je na omenjeni konferenci imel glavno besedo, med tem časom izpametoval? Ali mu je še vedno več za ožje strankarske interese, kot za interese celokupnega proletarijata?!

Te dni smo čitali v »Delavcu« izkaz članov strokovne komisije za Slovenijo. Pasiva na celi črti, silno nazadovanje od leta 1919 naprej pa nas sili k resnemu razmišljanju. Eno je gotovo: delavstvo bo pri tako očitem nazadovanju na strokovnem polju postalo še bolj malodušno. Dvignil se bo še hujše kapitalistični moloh in bo v kratkem pokazal svoje pravo lice.

Že zadnjič smo v članku »Delavci, združite se!« povedali svoje mnenje. Danes ponavljamo, da ne vidimo druge rešitve, če nočemo, da delavski pokret popolnoma ne propade, kakor da se združi ves proletarijat, ročni in duševni. To je mogoče doseči edino na ta način, da se ustvari iz vseh razsodnih del. strank, ki stoje na stališču boja proti kapitalizmu za novo ureditev družbe, **močan delavski blok.** Akcijski odbor bloka, v katerem bi bile vse stranke paritetno zastopane, bi sklepal o taktiki v strokovnem gibanju in o nastopu pri volitvah. Le tak blok kot najvišja instanca vsega delavskega gibanja bi bil v stanu izpodriniti malodušje, ki se je opravičeno lotilo vsega delavskega ljudstva. Tak blok pa bi bil tudi v stanu stopiti s kapitalizmom v boj in urediti delavstvu uspehe, ki jih dandanes ni mogoče doseči nobeni organizaciji.

Kolikor nam je znano, bi bila taka rešitev po volji vsemu delavstvu. Če bodo šli na delo za ta blok možje, ki so jim koristi delovnega ljudstva res na srcu, potem je uspeh zasiguran. Izključen pa je že vnaprej vsak uspeh, če veliki in resni čas, kakršnega preživljamo danes, ne bo našel velikih in resnih mož. Prvi pogoj, da se doseže skupnost, pa je ta, da se pozabijo vsi očitki iz preteklosti. Izbrišimo, kar je bilo! Vsak izmed nas je grešil. Če si bomo metali drug drugemu stare grehe v obraz, se nikdar ne bomo mogli sporazumeti na veliko veselje in korist naših tlačiteljev. Zbirajmo se tako, kot so se zbirali slovenski kmetje pod Matijo Gubcem! Pozivajmo proletarce, da se čim prej tesno združijo! Nič manj kot svoj čas, je aktualen danes klic: Le vkup, le vkup, uboga gmajna... B.

Kdo je upravičen prorestirati proti terorju?

Čas je, da se pomenimo tudi o tem predmetu.

Kar se tiče nas, narodnih socijalistov, smo od nekdaj naglašali, da smo nasprotniki vsakega nasilja, pa naj prihaja od desne ali od leve. Kaj drugega — kot idealistični socijalisti, ki priznamo veliki pomen morale v socijalizmu, tudi biti ne moremo. Socijalizem pa tudi ne bi imel nikake privlačne sile in ljudje bi se ga upravičeno bali, ako bi iz sedanjosti sklepali, da bo tudi v socijalistično urejeni družbi lahko živel le močnejši, ki se kot tak lažje ubrani dejanskih napadov, medtem ko bi morali slabotni podleči. Pomen socijalizma pa ne obstoji v tem, da se usoda slabotnih prepusti močnejšim, marveč da se morajo slabotni zaščititi pred močnejšimi. Dosledni temu svojemu stališču se narodni socijalisti nikdar nismo sklicevali na surovo silo, marveč zmiraj le na pravico. Sprejemamo pač duševni boj, odklanjamo pa najodločneje fizičnega, razven, če se moramo kot napadeni braniti. Smo za duševno revolucijo, odklanjamo pa revolucijo sile. Geslo brata Klofača je: »Večja izobrazba, boljši človek!« Cilj socijalizma je bratstvo, a ne sovraštvo!

Ker stojimo na tem stališču, s katerega se ne premaknemo niti za las, imamo tudi pravico, da dvignemo protest proti vsem nasiljem, ki se dogajajo v poslednjem času. Ne bi pa imeli te pravice, ako bi se nasilja sami posluževali. Sedaj pa si oglejmo teroristične organizacije po vrsti.

Prva taka organizacija je komunistična, ki zastopa stališče, da ni mogoče doseči uresničenja komunističnega ideala brez nasilnega prevrata. V dosego diktature proletarijata pa so dovoljena vsa, tudi nasilna sredstva. Tega svojega stališča komunisti tudi ne prikrivajo, javno ga izpovedujejo na shodih in v časopisih. Drugače tudi ne morejo postopati, ker je to njihov program. Kvečjemu, da se včasi radi preteče nevarnosti nekoliko potuhnejo in čakajo ugodnejšega trenutka.

Druga teroristična organizacija je organizacija jugoslov. nacijonalistov. Razlikuje se od prve samo v ciljih, ki obstoje v uvedbi nacijonalne diktature, za katero se skriva kapitalizem. Svoj začetek in vzgled ima ta pokret v italijanskem fašizmu. Pokreta nič ne razbremenjuje dejstvo, da je v organizaciji tudi nekaj takih članov, ki so se ji pridružili zgolj iz idealizma in ki pravega smotra programa niti ne poznajo.

Obe omenjeni organizaciji sta nasprotnici demokracije in osebne svobode in kot taki nevarni pravnemu redu v državi. Smatrati jih je treba za protidržavni organizaciji, na čemer nič ne izpremeni dejstvo, da pri prvi prevladujejo socijalni, pri drugi pa nacijonalni motivi. Obe teroristični organizaciji se bistveno razlikujeta od nas narodnih socijalistov, ki odklanjamo vsak teror, vsako diktaturo, proletarsko in nacijonalno, in hočemo doseči svoje ideale, nacijonalne in socijalistične, z legalno borbo brez prelivanja krvi: z večjo izobrazbo, z boljšim človekom. Pri tem se dobro zavedamo tudi dejstva, da more biti trajna in srečna le taka ureditev družbe, ki temelji na boljšem, plemenitejšem človeku.

Ker zastopamo to stališče, imamo tudi pravico in d o l ž n o s t, da pri vsaki priliki dvignemo svoj glas in protestiramo proti nasiljem, ki se dogajajo v našem javnem in privatnem življenju od strani obeh terorističnih organizacij.

Ali pa imajo to pravico tudi komunisti in nacijonalisti? Ne! Te pravice pripadniki teh dveh organizacij nimajo, najmanj pa njihovi vodilni krogi. Naravnost smešno izgleda, če se kak dr. Lemež pritožuje nad napadi in kliče na pomoč policijo. To pravico mu odrekamo toliko časa, dokler se sam ogreva za nasilne metode, dokler je ne samo pristaš, ampak celo vodja terorističnih komunističnih organizacij. Ravnotako odrekamo pritožbe inž. Kranjcu, ali komursibodi iz vrst njegove organizacije.

Svojemu programu dosledno imata omenjeni organizaciji samo eno možnost: da se oborožita od nog do glave — tudi ne preveč pogumni dr. Lemež — in da udarita druga na drugo. Kdor bo močnejši, ta bo pač užival slavo zmage, kar bo pa tudi ves efekt. Druge poti omenjeni organizaciji nimata, če hočeta ostati dosledni svojemu programu.

Kam vodi tako ravnanje, o tem smo že večkrat izpregovorili in bomo še. Toda danes to ni naš namen. Naj zadošča, kar je že splošno znano, da narodni socijalisti nasilne metode, tako z leve kot z desne najodločneje obsojamo. S tem člankom smo hoteli samo pokazati, kdo je upravičen protestirati proti terorju.

Koalicije slovenskih strank v obmejnih mestih.

Mnogo naših somišljenikov se začudeno povprašuje, zakaj se je naša stranka v obmejnih mestih za občinske volitve vezala z ostalimi slovenskimi nam nasprotnimi strankami. Mi razumemo prav dobro vse one naše tovariše, ki bi ne hoteli nobenega kompromisa z drugimi strankami, ki so za samostojen nastop za vsako ceno. To njihovo naziranje znamo ceniti, ker vemo, da se jim gre edinole zato, da ohranijo narodno-socijalističen prapor čist in neomadeževan v trdni zavesti, da mora po vstrajnem delu priti enkrat dan zmage z lastno silo, brez kompromisa. Toda položaj je zaenkrat tak, **da moramo za vsako ceno preprečiti, da bi v naših mestih še kdaj gospodoval oholi Nemec.** To pa se drugače ne dá izvesti, kot s skupno slovensko listo. Kdor želi dokaza za to, ga mu podamo v naslednjem: V mestu Ptuj n. pr. je bilo pri zadnjih državnozborskih volitvah oddanih 682 glasov. JDS je dobila 86, SLS 84, NSS 64, radikali 29, skupno torej 263 glasov. Te štiri stranke so se sedaj združile v skupen gospodarsko socijalen blok. Kako potrebno je bilo, to dokazuje dejstvo, da so imeli pri zadnjih državnozborskih volitvah Nemci v Ptuju sami 277 glasov. Na ostale stranke pa je odpadlo 142 glasov in sicer na socijaliste obeh frakcij 100 glasov in na kmete vseh treh strank 42 glasov. Danes še ni znano, kako bodo nastopili socijalisti pri občinskih volitvah. Gotovo pa je, da bo v vsakem slučaju nekaj socijalističnih nemčurskih glasov šlo v korist Nemcev, ker bo šlo za odločilen boj med Slovenci in Nemci. Taka je situacija! Izven vsakega dvoma je, da bi bila pri sedanjem volilnem redu zmaga na strani Nemcev, ako bi se slovenske stranke ne združile. Res pa je tudi, da bi stranke ne bile prisiljene, da se koalirajo že pri volitvah, če bi veljal stari čisti volilni proporc. Vse posledice tega volilnega reda, ki je bil upeljan na zahtevo demokratov, pa bi se šele pokazale takrat, ako bi hotela nesreča in bi Nemci kljub slovenski koaliciji pri teh volitvah zmagali. Usodna pogreška in krivica tega volilnega reda je namreč ta, da bi dobili Nemci v tem slučaju **več občinskih svetovalcev, kot jim faktično gre po številu njihovega prebivalstva.** To bi Nemci izrabljali napram inozemstvu.

Naša stranka je radi tega ne glede na trdovratnost vlade, ki bi bila ta volilni red že davno lahko ukinila, šla v koalicijo s slovenskimi narodnimi meščanskimi strankami **in bi napela vse svoje sile, da nobeno izmed obmejnih mest ne pride v nemške roke.**

Meščanski vojni nasproti.

Dr. Korošec je pri neki priliki izjavil, da sedanji fašistovski režim vodi jugoslovansko državo v meščansko vojno. Demokratski časopisi pa so dr. Koroščevim besedam podtaknili popolnoma drug smisel in so jeli premlevati trditev, da je dr. Korošec grozil z meščansko vojno. Da dokažemo demokratom, da dr. Korošec ni ničesar novega povedal, citiramo nekaj odlomkov iz »Nove Pravde« z dne 15. aprila l. 1922. Pod naslovom »Meščanski vojni nasproti« je takrat pisala »N. P.« sledeče: »Nezadovoljstvo v narodu hočejo torej odpraviti s fašisti. Njih namen ni, da bi snovali fašiste za to, da ščitijo naše brate na Primorskem in na Koroškem in da izganjajo verižnike vseh narodnosti, kar bi bilo odobravati, marveč da preganjajo pristaše onih strank, ki se nahajajo v opoziciji proti današnjemu režimu. In sedaj preti velika nevarnost: nekatere opozicijonalne stranke so vladnim fašistom že odgovorile s svojimi fašisti, ali pretepaškimi bandami, ako jih smemo tako imenovati. Vprašamo, ali niso to prvi znaki, ki naznanjajo strašno vest, da gremo meščanski vojni nasproti? Največjo nevarnost za državo pomeni pač notranji fašizem, kateri si uzurpira del oblasti. Še posebno nevarnost pa pomeni fašizem za našo državo, v katere starem delu so poznane metode črne in bele roke, katere sedaj zopet oživljajo, četudi pod drugo obliko in pod drugim imenom. Sedanji režim vodi neizogibno v meščansko vojno, ki bi pomenila razpad naše države. Mi pa ne maramo meščanske vojne, temveč hočemo, da bodi Jugoslavija čim krepkejša, svobodna in pravična država, v kateri vlada red in pravica, sreča in zadovoljstvo, bratstvo in ljubezen med vsemi tremi plemeni. Upreti se moramo vsem tistim, ki sebi in stranki na ljubo tirajo državo v pogubo. Zaman ne smejo biti žrtve, ki smo jih doprinesli za naše osvobojenje. Iz krvi padlih naših bratov mora vskliti seme boljše bodočnosti. Ne v meščansko vojno, ne v robstvo, v temo, kamor nas tirajo, marveč svobodi, solncu nasproti!«

Ali ni dovolj krepko in jasno izpregovorila »Nova Pravda« že pred dvemi leti? Ali nismo narodni socijalisti že takrat obsojali nered in ugotovili, da vodi tako postopanje nevzdržno v anarhijo? To je bilo kmalu za tem, ko se je v Splitu ustanovila organizacija jugoslovenskih nacijonalistov. Namesto, da bi se bilo trdo skrbelo za red in pripomoglo zakonom do veljave in spoštovanja, se je fašistično gibanje podpiralo in krepilo. Zato ni čuda, da smo prišli tako daleč, da nismo več niti svojega življenja varni. Zato danes v interesu države ponavljamo: fašizma in komunizma mora biti konec!

Razpust Neodvisne delavske stranke.

V začetku tega tedna so oblasti izvedle obširne preiskave v komunističnih tajništvih v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani. Zasegle so mnogo spisov in tudi denarja. Na osnovi teh preiskav je bila »Neodvisna delavska stranka Jugoslavije« razpuščena, njeni voditelji (med njimi tudi dr. Lemež) pa aretirani in pridržani v zaporih. Vlada zatrjuje, da je iz obširnega materijala, ki ga je policija konfiscirala, razvidno, da so komunisti delali tajno za prevrat in da so bili v tem cilju podpirani od strani sovjetske Rusije. Kakor znano, je bila proti komunistom že l. 1921 uvedena taka akcija na osnovi zakona o zaščiti države ter komunistična stranka razpuščena. Pozneje so se komunisti pričeli zopet organizirati pod imenom neodvisne delavske stranke. Oblast je to tolerirala, ker so bili komunisti spočetka mirni. Z uvedbo zakona o zaščiti države je namreč izgledalo, da je pri nas komunizma oziroma terorističnih metod, ki so se jih posluževali in jih propagirali komunisti, za vselej konec. Mogoče bi ga tudi bilo, da se ni zagrešilo te fatalne napake, da se je v istem času neki drugi organizaciji dovolilo to, kar se je malo poprej prepovedalo komunistom. Kakor da bi vladi ne bil zadoščal zakon o zaščiti države, ki ga je bilo treba samo spoštovati in prav izražati! V tem vidimo glavni vzrok, da so komunisti zopet začeli dvigati glave. Nikdar nismo odobravali nasilnih komunističnih metod, ker smo se zavedali, da baš te metode največ škodujejo delavskemu pokretu. Vedno smo stali s komunisti v največjem idejnem sporu. Ravnotako pa ne moremo odobravati ravnanja vlade, ki je vse puščice naperila proti tajni terористični organizaciji, dočim je javno teroristično organizacijo dovolila in jo celo podpira. Dvojnih vrst državljanov ne priznavamo! **Pred zakonom moramo biti vsi enaki!**

Politični pregled.

Po konferenci Male antante.

Konferenca Male antante je zaključena. Zaključki — vsaj pravi zaključki — ostanejo pa javnosti prikriti. Kakor se doznava iz češke strani, je bila konferenca velike važnosti, ter so z uspehi vsestransko zadovoljni. Zlasti je v reparacijskem vprašanju dosežen sporazum. Doznava se tudi, da bo v kratkem pristopila k Mali antanti tudi Poljska. Tudi v Beogradu kažejo nad uspehom te konference svoje zadovoljstvo. Brezdvomno je postala Mala antanta važen faktor v evropski politiki. Da bi si le to pozicijo tudi znala obdržati!

Dr. Ninčić na Dunaju.

Na povratku iz Prage kot delegat naše države na konferenci Male antante se je ustavil naš zunanji minister dr. Ninčić na Dunaju, kjer je bil s svojo soprogo in ostalim spremstvom nad vse prisrčno sprejet. Priredili so mu časten večer, kjer je prišlo prav jasno do izraza razpoloženje, ki je v zadnjem času zavladalo med Jugoslavijo in Avstrijo in ki daje garancije, da se bodo ti odnošaji še poglobili in izravnali še obstoječi spori. Dr. Ninčić je obiskal tudi drž. kancleria dr. Seipla. Kakor se doznava, so se državniki dogovorili, da se v kratkem pričnо tudi trgovinska pogajanja med obema državama. Prezreti se pri tem ne bo smela zaščita slovenskih narodnih manjšin na Koroškem.

Trgovinska pogodba z Italijo podpisana.

Dne 14. t. m. je bila v Beogradu podpisana trgovinska pogodba z Italijo. Pogodba za nas ni ravno najugodnejša, vendar je dokaj previdno sestavljena, tako da se prav za prav ne moremo pritoževati. Vprašanje je, kako se bo izvajala in ako se bo v danem slučaju naša uprava posluževala onih točk, ki bi se jih lahko, da tako prepreči vsako izrabljanje s strani naših prijateljev sosedov. V Italiji so s pogodbo zadovoljni. — Za naše obmejne kraje so važna določila za obmejni promet, katerih je deležno prebivalstvo nastanjeno 10 km tostran in onstran meje. To so razne olajšave za prestop meje, prevažanje blaga itd.

Radić ustreljen!?

»Slovenski Narod« ve poročati, da je bil Radić v Moskvi ustreljen. — Pa tega ne ve drugi nihče.

Otvoritev vladne krize.

Dne 16. t. m. se je kralj vrnil iz Topole v Beograd. Z njegovim povratkom se smatra, da je nastopila nova vladna kriza, ki je bila, kakor smo svoj čas beležili, samo odgodena s tem, da je ostala vlada Pašić-Pribičević.

Kako se bo kriza rešila, danes, ko to pišemo, ne moremo predvidevati. Saj so si celo vladni krogi sami, kakor tudi opozicija, popolnoma na nejasnem. Nervoznost je na obeh straneh velika. Rešitev je v roki vladarja.

Vsekakor pa so si na jasnem vsi pravi Jugoslovani, da tako ne more in ne sme naprej. To stanje je nevzdržno in državi skrajno nevarno. Kako najti izhod? O tem razmišljajo radikali sami. Z dosedanjo koalicijo so skrajno nezadovoljni, dasi jih na drugi strani veže zopet drugi obziri. Jasno in gotovo je pa tudi, da eventuelne volitve pod sedanjim režimom ne bodo vedle do zaželjenega uspeha, pa najsibo nasilje še tako hudo. Zato škoda časa in denarja — še bolj pa države, ki ji je tako potrebna konsolidacija.

Intrigira se z desne in leve in skrajni čas je, da se to konča.

Konstalacija je taka, da so skoraj potrebne volitve in da jih moramo pričakovati. Mi smo za to, a volitve naj bodo svobodne, izvede naj jih po možnosti nevtralna oseba, brez nasilja.

Ne bomo se motili, ako trdimo, da do take rešitve, ki bi bila najboljša, tudi pride. Kralj je o položaju poučen in si je glede odločitve gotovo že na jasnem, drugače bi še ne prišel v Beograd.

Dal Bog, da se to zgodi! Pravica naj zmaga! Mi jo bomo podpirali z vso močjo, ker nam je na srcu samo dobrobit naše države — našega naroda, našega bednega delovnega ljudstva.

Krvavi dogodki v južni Srbiji.

Razni listi prinašajo vesti o spopadih v južni Srbiji med našim vojaštvom in hajduki, ki so prišli z močno četo v okolico sela Galice o priliki turškega praznika. Naše muslimansko ljudstvo je hajduke baje prisrčno sprejelo in pogostilo. O tem je bilo obveščeno vojaštvo in žandarmerija, ki je takoj pozvala hajduke, da se udajo. Ti so to odklonili in pričeli streljati. Vojaštvo (tudi topničarji) je odgovorilo in hajduke ukrotilo. Pri tej priliki je padlo baje 12 naših vojakov in orožnikov, na nasprotni strani pa preko 300 oseb. (Seveda tudi naši prebivalci.) Koliko je na tem resnice, ne moremo kontrolirati. Izključeni pa tudi dogodki v južni Srbiji niso.

Kaj piše francoski list o razmerah na Koroškem?

Najuglednejši pariški dnevnik »Temps« ugotavlja v zvezi z vlomi na jugoslovenskem konzulatu v Celovcu, radi katerih naša vlada ni storila na Dunaju nobenih korakov, da vlada med slovenskim prebivalstvom na Koroškem popolen mir in red ter največje zadovoljstvo. Koroški Slovenci da uživajo v avstrijski republiki vse pravice in svoboščine, enako kot državljani nemške narodnosti. Slovenske šole da so dandanes deležne vseh mogočih podpor s strani avstrijske vlade itd. Priznati moramo, da takih grobih laži o razmerah na Koroškem že dolgo nismo čitali. Iz gornjih stavkov ne izhaja samo, da je »Temps« glede Koroške docela napačno informiran, ampak predvsem to, da ima Avstrija boljšo izvestiteljsko službo kot Jugoslavija. V ta namen izdajajo Nemci milijone denarja. Da ne brez uspeha, to dokazuje pisava pariškega dnevnika. Tudi mi imamo v Beogradu »presbiro«, katerega naloga je, da skrbi za to, da dobi inozemstvo prave informacije ne samo o razmerah v naši državi, ampak tudi o dogodkih v naši neosvobojeni domovini. Do danes se v tem oziru ni mnogo storilo. Zato izgleda v očeh inozemstva, kakor da bi se koroškim Slovencem dobro godilo. In to izključno po naši krivdi! Naša vlada pa se niti za svoj konzulat v Celovcu, ki mu Nemci neprestano nagajajo, ne zmeni, kaj šele, da bi poskrbela za to, da olajša bedno stanje koroških Slovencev. Navsezadnje bo še dr. Ninčić, ki se sedaj mudi na Dunaju, verjel poročilu »Tempsa«. Žalostna nam majka!

»Samouprava« svari narodne socijaliste.

Pod tem naslovom piše »Jutro« sledeče: »Včerajšnja »Samouprava«, glavni organ NRS objavlja članek o narodno-socijalni stranki v Sloveniji ter pravi med drugim: NSS danes napada in vodi borbo proti pobornikom narodnega in državnega edinstva, akoravno je v njej organizirano večje število državnih uradnikov, ki to stranko celo vodijo. Urejena država ne more trpeti, da se državni uradniki postavljajo na čelo borbe proti obstoječi državni ureditvi. Članek v »Samoupravi« je vzbudil, kakor nam poročajo iz Beograda, mnogo pozornosti in se ga splošno tolmači kot resno svarilo na naslov narodno-socijalne stranke.« — To poročilo smo povzeli dobesedno iz »Jutra« z dne 17. t. m. S člankom v »Samoupravi« se bomo podrobneje bavili, ko dobimo original v roke. Danes rečemo samo to, da niti najmanj ne dvomimo o tem, kdo je grdo laž, da NSS vodi borbo proti narodnemu in državnemu edinstvu, vtihotapil v nepoučeno beograjsko »Samoupravo«. Vidi se, da hočejo naši samostojni demokrati po vsej sili napraviti iz nas narodnih socijalistov protidržavne elemente. Poskrbeli bomo, da se laž razkrinka. Grožnje pa se nič ne bojimo.

JDS v zvezi s komunisti!

»Slovenec« od 17. t. m. dokazuje, da so se slovenski demokrati pri sedanjih občinskih volitvah v raznih občinah vezali s komunisti. — Brez komentarja!

Ruski list v Zagrebu.

Kakor smo že javili, izide v kratkem v Zagrebu ruski list, ki ga bodo izdajali tamkajšnji ruski emigranti. Za stvar smo se zanimali in doznali, da bo list izdajal neki polkovnik Bunjikov, bivši izdajatelj Jugoslovenskega Almanaha. List bo pisal v strogo reakcijonarnem, wranglovskem duhu.

Po drugih državah.

LONDONSKA KONFERENCA.

Glavna točka, okoli katere se bo sukala londonska konferenca bo le reparacijsko vprašanje, vprašanje bodočega razmerja do Nemčije ter njene usode. Vprašanje je tedaj veliko važnejše kakor li človek posnel iz suhih poročil, ker tiči v njem zares vprašanje evropskega miru.

Kakor se zdi londonska konferenca pa Amerikancem ni prav prišla, zato Amerika v reparacijskem vprašanju baje nima novih predlogov. Ta korak sicer Amerika utemeljuje s tem, da z ozirom na svoječasne sklepe parlamenta ne more spreminjati načel v reparacijskem vprašanju, da pa se parlament sestane šele v jeseni.

Naj bo že kakor hoče. Pravijo, da je včasih izgovor dober, ako ga pes na repu prinese. Tako je tudi amerikancem ta izgovor prišel prav, ker v resnici jim je londonska konferenca nesimpatična. Sicer tudi njim ne bo kazalo drugega, nego priključiti se naziranjem Evrope, a njim je glavno, da za enkrat mislijo drugače.

Kljub temu pa bo londonska konferenca imela svoje uspehe tudi glede Nemčije.

Mac Donald dela sporazumno s francoskim prvakom Herriotom, oba pa imata za seboj velika angleška in francoska naroda. To se vidi iz debat v parlamentih. Nemčija se sicer malo namrdnje kakor kmetska nevesta, a bo vesela, da se to njeno življenjsko vprašanje tako reši.

Ker tudi od drugod ni čutiti odpora, se sme računati na uspeh londonske konference, ki bo napravila korak v novo važno ero evropske politike in s tem tudi precej preokrenila njeno dosedanjo smer.

BOLGARIJA.

Preko Dunaja prihajajo poročila, da je v Bolgariji zopet izbruhnila revolucija, katero da so vprizorili pristaši Stambolijskega in komunisti. Vlada je odredila vse varnostne odredbe in razglasila obsedno stanje. V akcijo je stopilo vojaštvo celo s topovi. — Te vesti je treba sprejeti popolnoma hladno, ker so najbrž pretirane ali pa izvite iz trte in lansirane v svet z gotove strani z gotovim namenom.

ITALIJA.

Mussolinijeva večina se rahlja. Liberalci, ki so se svoječasno popolnoma vdinjali Mussoliniju, delajo dolge obraze in so razočarani nad efektom in neizbežno žalostnim koncem fašistovskega vladanja. Ti uvidijo, da tako ne more naprej, da je ljudstvo nasilja sito in da pride prav kmalu čas obračuna. Zato se liberalci že poslavljajo od fašistov.

Fašistovsko milico hočejo na vsak način prevzeti v redno vojsko in se vrše sedaj priprave. Težko je vprašanje častnikov, ki imajo previsoke čine.

Nemčija se je obrnila na Italijo za pomoč na londonski konferenci.

POLJSKA.

Poljska bo v kratkem sprejeta v Malo antanto. Tako zatrjujejo Čehi.

Poročila z dežele.

Kranj. — Ko smo v predzadnji številki »Nove Pravde« ožigosali poslovodjo tvornice pletenin »Ika« v Kranju zaradi njegovega nemoralnega nastopanja napram delavkam, smo pričakovali, da bosta lastnika podjetja naučila svojega poslovodjo olike in dostojnosti. Zadeva bi bila s tem urejena. Toda lastnika podjetja, ki sta menda že pozabila na svoje predvojno siromaštvo in se sedaj nočeta zavedati, da sta obogatela od delavskih žuljev, sta se postavila v tem slučaju na tako stališče, da ga noben izgovor in nobena izjava delavk, da so zadovoljne s plačami in obnašanjem poslovodje, ne more opravičiti. — Da natrosita javnosti peska v oči in »olepšata« poslovodjevo obnašanje, sta obdolžila delavko, ki se jima je zdela za to najbolj primerna, da je ona zakrivila opravičeno kritiko v zadnji številki »Nove Pravde« in da je s tem oškodovala (!) podjetje. Nazadnje se je še eden od teh dveh demokratskih delavskih prijateljev izpozabil celo tako daleč, da je rekel, naj se ta delavka, ki je pri celi stvari ravno toliko tangirana kot vse druge delavke, tega sramuje (!), ker je prišla zadeva v javnost. Po mnenju tega gospoda, se delavstvo ne sme niti pritožiti. To je pa že nesramnost! — Čisto gotovo je, da je podjetje radi članka v 27. štev. »Nove Pravde« oškodovano, toda le po krivdi vodstva samega, na ugledu, ker dostojno misleča javnost ne bo nikdar odobravala, da bi kdo delavke zmerjal z umazanimi psovkami in zalil njihovo osebno čast z izrazi, ki so v največjem nasprotju s še tako malo omiko in kulturo. Istotako ne bo noben pošten človek odobraval, da podjetnik delavko, ki je bila le osumljena, da se je pritožila, radi obnašanja poslovodje, vrže na cesto kar brez vsakega plačila.

Za to »pošto«, kakor blagovolijo nazivati lastniki podjetja to zadevo, naj se zahvalijo svojemu poslovodji, ki je bil že pred mesci privatno in v prijateljskem tonu opozorjen od predsednika krajevne organizacije NSS, naj opusti svoje nesramne izraze in naj ne žali delavk s psovkami, ki so vse prej, kot dostojne. Ker pa to zasebno blagohotno svarilo ni imelo uspeha, smo bili kot socijalisti prisiljeni, spraviti zadevo v javnost in na ta način obvarovati delavke pred nadaljnimi žalitvami.

Znano nam je, da so delavke podpisale izjavo, da so zadovoljne s plačo in z obnašanjem poslovodje; znano nam je pa tudi, da je bilo pred »zasliševanjem« delavk **izdano poveljе, da ne sme nobena nič reči zoper poslovodjo.** Tudi vemo, da je vpraševal lastnik podjetja delavke, če so zadovoljne s plačo **v takem tonu, ki je izključeval vsako pritožbo. — Lastnika podjetja si tisti dve izjavi lahko vtakneta za klobuk,** ker nimata nobene veljave. Vsakdo, ki si s poštenim delom služi svoj kruh, še zdaleka ni tako plačan, kot bi moral biti, in smeši se tisti, ki si upa trditi, da so posebno pa pri tvrdki »Ika«, delavke zadovoljne s plačami. — Pred vmešavanjem gotovih osebnosti v to zadevo pa svarimo odločno demokratsko gospodo, ker drugače bomo dokazali, kdo ima masło na glavi. — — —

Umestno se nam zdi še staviti na te »delavske dobrotnike« vprašanje, kakšne občutke bi imeli oni, če bi slišali, da nekdo zmerja njihove hčere z izrazi, ki so jih deležne delavke tvornice Ika in sicer ne samo od strani poslovodje temveč še celo od lastnika samega. Odgovorite nam na to, gospoda!

Narodni socijalisti mislimo, da smo **kot ljudje vsi enaki,** naj si bo to delavec ali pa kapitalist, in da pravila dostojnosti in morale ne poznajo nikakih izjem. Ne vtikamo se v strokovno delo ne poslovodje, ne vodstva podjetja, toda dostojnost in potrebni takt pa bomo zahtevali povsod in od vsakogar, pa če je dotični tudi eden od »ta boljših«!

Moste. Stanovanjska mizerija se le prav počasi pomiče iz mrtve točke. Dosti se je o tem že pisalo in govorilo, a storilo nič, vsaj od merodajnih krogov ne, od drugih pa le malo. Nekaj je pač storila Ljubljana in to je tudi vse. O kaki široki akciji danes sploh ni mogoče govoriti, je prepozno. Sicer so pa govorili in obljubovali zadosti vsi oni, ki so lovili volilne krogljice ob raz-

Kaj je socijalizem?

(Iz dr. M. Rostoharjeve knjige »Socijalizem«.)

K produkciji neobhodno potrebnih dobrin mora biti prideljen vsak dorastel posameznik, a ne sme se uporabljati nobeno prisilno sredstvo, ampak vsakdo naj se svobodno pridruži kaki delavni skupini in sklene z njo pogodbo.

Kropotkin je bil kljub tem komunističnim gospodarskim nazorom po svojem mišljenju in svoji taktiki anarhist in je delal povsod propagando za anarhistične ideje nele z besedo, ampak tudi z dejanji in se je udeležil več vstaj.

Kropotkin je za taktiko dejanjske revolucije. Prva posledica revolucije bo splošni razkroj, kajti v tem razkroju najdejo ljudje svoje zadovoljstvo, čeprav bo to razrušilo celo vrsto industrijskih in poljedelskih podjetij, skratka celo gospodarsko stavbo kapitalistične družbe.

Kropotkin in poleg Nečajeva najodločnejši zastopnik »propagande dejanj«.[1] Eno samo dejanje napravi večjo propagando nego 1000 brošur, kajti eno samo dejanje splodi druga dejanja, ki dajejo nasprotnikom vlade pogum; združujejo se in postajajo drznejši in tem nevarnejši, dočim se vlada obotavlja in hoče popuščati, a prepozno, ker jo prehiti revolucija.

Samo taka revolucija more koristiti ljudstvu, ki izbriše vsako sled državne organizacije, pri tem je anarhistična družba brez pomena, ki bi hotela ljudstvu odzgoraj vsiliti kakršnokoli organizacijo, kajti bodoča družabna organizacija mora iziti iz gibanja in življenja ljudstva.

To pa se more seveda pričakovati šele od bodoče generacije.

Pravega anarhizma se ne more smatrati za golo sekto ekscentričnih političnih zločincev, čeprav zapeljujejo k takim sodbam nasilna dejanja anarhistične skupine »propagande dejanj«, katere taktika dovoljuje tudi navadne zločine kot smotrena sredstva za uresničenje anarhističnega cilja. Taktika nasilja je pri tej skupini anarhizma tipičen znak, toda napačno je mnenje, da je nasilna revolucijska taktika sploh bistvo anarhizma, kajti najbolj prepričani anarhist more biti za taktiko legalnih sredstev, kakor je bil n. pr. Proudhon, ki je bil odločen nasprotnik nasilja in zagovornik taktike socijalnih reform.

Anarhizem ni socijalistična smer, kakor menijo nekateri, čeprav se ujemajo z nekaterimi radikalnimi socijalističnimi smermi, ki hočejo po nasilno revolucijski poti doseči uresničenje svojih socijalističnih ciljev, v kolikor se tiče taktičnega postopanja in naziranja o državi. Glede svojih pravih ciljev pa se anarhizem in socijalizem bistveno razlikujeta. Anarhizem vztraja načelno na stališču individualne avtonomije, da je namreč le pri popolni svobodi individuov mogoče njegovo skupno življenje v družbi; odklanja torej načelno vsako prisiljeno organizacijo in prisilno pravno sredstvo za vzdržavanje skupnega življenja, na čemer ravno socijalizem načelno vztraja in zahteva celo strožjo omejitev individualne svobode in strožji prisilni pravni sistem, nego je današnji liberalni pravni red, zlasti na polju gospodarske produkcije. Socijalistični družabni red, posebno kakor ga je razvil marksizem, je centralističen princip, ki predvideva večjo omejitev svobodnega podjetja posameznikov na gospodarskem polju in hoče osvobojenje celega razreda (proletarijata), dočim anarhizem perhorescira sploh vsako omejitev individua i na socijalno političnem i na gospodarskem polju.

Liberalizem se trudi, da bi določil državi čim najmanjši delokrog v gospodarskem življenju in nalaga državi dolžnost, nuditi državljanom na znotraj in na zunaj varnost. Anarhizem odklanja tudi to varnostno funkcijo državi kot čisto nepotrebno, češ da si more to preskrbeti bodisi sam ali pa s svobodnim združevanjem. Socijalizem hoče zopet izrabiti državno oblast za uresničenje svojega socijalno političnega in gospodarskega programa v korist vsega proletarijata.

Nadaljna razlika med anarhizmom in socijalizmom je v tem, da se anarhizem bavi z vprašanjem prenovitve družabnega življenja in polaga važnost na politično svobodo individuov in zato so politični problemi centrum (središče) anarhističnih teorij, dočim so gospodarska vprašanja le stranska stvar in se lahko bistveno ločijo.

Anarhizem dopušča i zasebno lastništvo (Proudhon in Stirner) i uvedbo skupnega gospodarjenja (Bakunin, deloma tudi Kropotkin), nasprotno pa socijalizem poudarja v prvi vrsti gospodarsko vprašanje, ker stremi za osvoboditvijo vsega proletarijata (delavskega sloja) iz gospodarske odvisnosti od kapitalizma; v to svrho hoče omejiti individualno svobodo glede zasebnega lastništva in uvesti namesto tega skupno lastništvo vseh delavcev producentov.

Anarhizem v svojem skrajnem individualizmu je zdrava korektiva izsrednoti kolektivizma in bi bil lahko tudi koristno zrcalo za vse prenapetosti socijalizma.

nih prilikah. Demokrati so n. pr. polnili cele kolone v svojih listih, delali načrte in obljubovali. Na vsakem shodu in sestanku so, kjer je le kazalo, udarjati na to struno in loviti kaline. Drugič, tretjič so že v vladi, odkar se je na to socijalno bol opozarjalo naš slavni Beograd! Ko so bili zadnjič na vladi naši demokrati, smo jih mi direktno in izrecno opozarjali na to pasje življenje, ki ga živijo naši vagonarji in barakarji že 6. leto. Ostali so gluhi, nič se ni zgodilo! Zato ni bilo nikdar denarja!

Ko so prišli sedaj na vlado, smo zopet čakali, kdaj se pelje dr. Žerjav v avdijenco v Beograd, da izposluje vsaj to, da se najnujnejšim vagonarjem in barakarjem preskrbi človeku pritičujoče stanovanje, ker vsa stanovanjska mizerija se na mah rešiti ne da, dasi bi se je v 5. letih lahko precej rešilo.

Pa ne! Nikdo ni imel v mislih naših najrevnejših vagonarjev, ki že 6 leto žive škandalozno življenje, trpe, bolehajo, umirajo, obupujejo. Tako tudi naša slovenska demokratska stranka ni storila nič, dasi ima sedaj vso oblast v rokah, in dasi bi bila lahko dosti storila.

Ako se je našel denar za ustanavljanje nasilnih, terorističnih organizacij, ki naj maše ubogim gladnim ljudem usta, da ne bo krika in vika, ako se je našel denar za uniformiranje teh organizacij, ako se je našel denar za oboroževanje teh organizacij, ako se je našel denar za nabavo praporov, ako se je našel denar za honoriranje akcijskih četnikov, ako se je našel denar za avtomobile, ako se je našel denar za prevažanje teh čet po železnicah, kar se vrši dan za dnem, teden za tednom, potem bi se moral pač še preje najti denar za kolonijske stavbe vsaj za naše vagonarje in druge potrebne barakarje.

Ako bi bila gospoda storila to, bi bila storila večje delo za državo namah, kakor ga bo kaka teroristična organizacija v 50 letih. S tem bi se pokazalo delavstvu, ljudstvu, ki tvori to našo državo, da se hoče zares dobrobit države. S tem bi se odvrnilo od komunističnih misli vse, ki se mogoče z njimi ukvarjajo. To bi bil lek za rane, ki jih je zadala ljudstvu svetovna vojna.

Pa ne! Kaj ljudstvo! Ljudstvo mora parirati, kakor pes ako mu pokažeš bič!

Parirati mora, ako ne zapoje šiba, ki se namaka! In šiba že poje! Ljudstvo, tudi oni nesrečni vagonarji pa govore in kličejo glasni »ne, ne! Dolgo že trpimo, žrtvovali smo vse, tudi življenje — in kaj ako ga žrtvujemo še enkrat!«

Tako mislijo in govore ti ljudje in drugi, ki so okusili že najgrenkejšega žolča v življenju. Ti ljudje si dajejo poguma in silijo v odpor proti krivicam, ki se dogajajo zadnje čase. — Gospodje, zapomnite si to, mi vas opozarjamo tudi še danes, da ste na napačni poti. To ni pot, ki bi nas naj vedla h konsolidaciji. V. Z.

Maribor. Sredi maja smo se zgražali v »Novi Pravdi« nad tem, kako nekateri obrtniki nečuveno izrabljajo svoje vajence. Vsem tem prednjači pri nas šivilja, katere ime tudi še sedaj zamolčimo ter ji tako damo priliko, da se o pravem času izpreobrne. Če bo ta opomin zastonj, naj pripiše posledice sama sebi. — Na našo tedanjo objavo je sicer nekoliko skrčila delovni čas ter navidez najela pomočnico. Samo na videz. Kajti pomočnica pride delat, če se ji zljubi, če ne, pa izostane. Jasno je, da se hoče šivilja z njo samo kriti, v resnici pa pomočnice nima. V delavnico zapira ponoči kokoši. Lahko si vsakdo misli, kako dober zrak morajo vsrkavati učenke brez ozira na to, da se ne morejo otepsti kurjih uši. — Pa še nekaj značilnega o tej dobri gospej. Vsaka učenka ji mora plačati na mesec 10 Din za bolniško blagajno. Brez ozira na to, da je mojster dolžan plačevati za vajence prispevke v bolniško blagajno, je pa še najlepše, da ji je treba plačati na mesec za vsako vajenko le po Din 3.20. Ostanek Din 6.80 od vsake pobaše lepo v svoj žep. Zato pa oblaga vajenke z lepo donečimi priimki, kakor: svinje, vlačuge, beštije itd. Na Vidov dan, ko je drugod počivalo delo, so delale vajenke pri tej — gospej od 7. do 22. ure nepretrgoma! — Tisti, ki rogovilijo po mestu in se pretepajo v znamenju »nacije« po gostilnah, bi imeli v nadziranju gotovih obratov glede izkoriščanja delavstva gotovo bolj hvaležno polje. — Idealen orjunaš.

Rogaška Slatina. Težak je politični in gospodarski položaj zdravilišča Rogaške Slatine. Občina pod županom Bizjakom nima pokazati drugih uspehov kot šolo. Nič manj ni dosegel župan male občine Sečevo, čeprav je priprost, neizšolan kmet. Naloga bodočega župana-domačina bo jako težka. Popraviti bo moral to in še veliko drugih stvari, kar jih dosedanji župan ni zmogel. Svetovali bi bodočemu županu, da naj raje opusti razne raporte ter da se naj ne nastavlja, da bi ga m o r a l i kot takega pozdravljati, kakor se je to že pri nas zgodilo. Delo bodočega občinskega odbora je: Ščititi enakopravnost brez izjeme osebe, oziroma stranke ter podpirati revne sloje in delavski stan. Gospodu županu Bizjaku pa se vnaprej zahvaljujemo za njegovo posebno požrtvovalnost v prid občine, saj bo itak njegovo delo zapisano v posebni spominski knjigi, ki jo kupijo odborniki na mesto občine ter jo poklonijo dvornemu dobavitelju g. Bizjaku iz Ljubljane. — Jupiter.

Iz stranke.

Krajevna organizacija NSS za Krakovo in Trnovo sklicuje izreden občni zbor, ki se bo vršil v soboto dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni Lozar na Sv. Jakoba trgu. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva NSS o politični situaciji. 2. Volitev predsednika. 3. Slučajnosti. Prosimo točne in zanesljive udeležbe. Odbor.

Krajevna organizacija NSS v Slovenjgradcu je priredila preteklo nedeljo v hotelu »Balkan« članski sestanek, na katerem je poročal podnačelnik stranke tov. Juvan o raznih aktualnih vprašanjih. Zlasti se je razpravljalo o predstoječih obč. volitvah v Slovenjgradcu in je bilo sklenjeno, da se vrši javen volilni shod socijalističnega bloka v nedeljo dne 27. t. m. Na ta shod so pozvani vsi volilci in se bo na njem razvil volilni program socijalističnega bloka.

Strokovni vestnik.

Katastrofalne številke.

Zadnja številka »Delavca« je prinesla statistiko članstva Strokovne komisije, t. j. število delavcev strokovno organiziranih v socijal-demokraških vrstah. Številke v tej statistiki so katastrofalne, ne samo za socijal-demokraške vrste, temveč za ves delavski pokret. In zato se moramo s temi številkami baviti.

Pred vojno je bila Strokovna komisija enotna in močna in je tudi vodila skoro izključno ves delavski pokret. Po vojni so se v njej združene organizacije precej ojačile tako, da izkazuje statistika v letu 1919 nekaj nad 19.000 članov, leto pozneje so se vrste skrčile in v letu 1923 je padlo število za celih 12.000 članov. Te številke dajo misliti. —

Povojna doba je prinesla delavstvu največ gorja. Delavec je postal brezpravna raja, s katerim so podjetniki kupčevali kot z živino. Za njegovo delo je plačal podjetnik, kar je sam hotel, delavec pri tem ni smel odločati, ker bi zgubil mesto in bi kapitalist prav lahko kupil za nižji denar drugo delovno moč. Povojna doba je bila za delavstvo tudi iz drugih ozirov zelo težka. Imamo mlado, novo državo. In v tej državi je bilo treba izdelati novih socijalnih zakonov. Tu bi moralo delavstvo samo stopiti na plan in zahtevati pravic za svoj razred. Vemo pa, da so take zakone prikrojevali ljudje iz delavstvu nasprotnega tabora. Male množice organiziranih so sicer protestirale in ugovarjale, a kaj pomaga krik in vik malega, če se veliki za to ne zmeni. Kako bi mal potoček zdrobil skalo, če se je pa močna reka ogibije. Tako je z delavskim pokretom. Je v delavskih vrstah še precej neustrašenih borcev za svoja prava, a ogromna večina mirno gleda boj teh borcev, nemo pričakuje boljših časov, a sama se boja ogibije.

Nas bilanca Strokovne komisije boli. Ta strokovna organizacija nam je sicer nasprotna, a vseeno se takih statistik ne moremo veseliti, ker vemo, da izmed onih, ki so zapustili vrste Strokovne komisije, ni niti tretjina prešla v kako drugo strokovno organizacijo. Vemo pa tudi, da izkazujejo take bilance gotovo tudi ostale strokovne organizacije. In to nam daje zelo veliko misliti. Večkrat smo svarili pred demagogijo in bratomornim bojem med strokovnimi organizacijami, pri katerih je igral svojo korist naš skupni sovražnik — kapitalist. Danes so delavske vrste decimirane, danes je delavstvo brezpravno in na tleh. Kdo ga bo dvignil? Demagogi ne več! Dvigniti ga morejo le dobre, solidne in jake strokovne organizacije. Dvigniti ga morejo pravi delavski zastopniki. Zato, tovariši, na delo! Vcepljajmo našemu delavstvu vero v boj, vcepljajmo mu vero v strokovno organizacijo. Ko mu vrnemo zgubljeno vero, bo zopet sposoben za boj. Zato, tovariši in bratje, na delo!

Upravni odbor NSSZ ima svojo sejo v nedeljo, dne 20. t. m. ob 2. uri popoldne v tajništvu. Bratje odborniki, vsi in točno!

Slovensko zidarsko in tesarsko društvo. Odborova seja se vrši v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne v društvenem prostoru. Tovariši odborniki, pridite vsi! Dnevni red je zelo važen! — Predsednik.

Savez gradjevnih poslovodja i risara, podsavez v Ljubljani ima svojo sejo v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne v društvenm lokalu. Vabljeni so vsi odborniki. — Podsavez poziva vse člane, kakor tudi ostale gradjevinske delovodje in risare, da izpolnijo priglasnice, ki se dobe vsak dan od 9. do 12. in od 15. do 18 ure pri poslovodečem tajniku Kravosu v tajništvu NSSZ, Narodni dom, I. nadstr., desno. Oni, ki že imajo priglasnice, naj jih čimpreje izpolnjene vrnejo društvenim organom ali na gornji naslov tajnika.

Mladinski vestnik.

Knjižnica »Bratstva«. V torek, 21. t. m. od 6. do 8. ure zvečer se bodo prvič izposojevale knjige iz naše knjižnice. Do knjižnice imajo pravico vsi člani NSS, NSSZ, »Bratstva« in «Mladosti«, ki se izkažejo z izkaznico. Izkaznica knjižnice, ki daje šele pravico do izposojanja knjig, stane z vpisnino vred 5 dinarjev. Vse ostale informacije daje knjižničar vsak torek in soboto od 6. do 8. ure zvečer. Posečajte pridno našo prvo knjižnico, zbirajte in darujte novih knjig!

Osrednji izvrševalni odbor JNSM ima svojo prihodnjo sejo v pondeljek, 21. t. m. ob 8. uri zvečer v Pulpanovi čitalnici. Na dnevnem redu so predlogi za glavni zbor.

Pulpanov klub v Ljubljani ima v zalogi krasne razglednice s slikami K. Pulpana in V. Klofača. Opozarjamo naše organizacije na tozadevno okrožnico osrednjega tajništva.

»Bratstvo« v Dravljah je imelo v nedeljo 13. t. m. dopoldne v društvenem lokalu članski sestanek, ki je bil jako dobro obiskan. Na sestanku je poročal o nalogah mladinskih organizacij centralni tajnik br. Kravos. Zborovalci so izrazili željo, da bi večkrat slišali taka poljudna poročila. Zato se je vršil včeraj zvečer ponovni sestanek članov.

»Bratstvo« v Kranju. Ustanovni občni zbor se vrši v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne. Popoldne pa vrtna veselica s sodelovanjem tamburaškega zbora »Bratstva« v Ljubljani.

»Bratstvo« v Mariboru priredi v nedeljo dne 3. avgusta ob 20. uri v vseh prostorih gostilne Magolica, Rotovški trg, družabni večer. — Godba tamburaškega zbora. Vstopnine ni.

Tedenske novice.

Naročniki! Koncem junija smo vsem naročnikom priložili položnice, da bi 1. julija točno poravnali naročnino, ki jo imajo plačati oni, kateri so po starem plačali naročnino že tudi za II. polletje. Ker veliko naročnikov doslej še ni ugodilo naši prošnji, zato jih prosimo še danes, da naj vplačajo na položnici označeni znesek prav gotovo do 1. avgusta. Po tem roku bi žal morali list vsakomur ustaviti, naročnino pa izterjati. To bi nam pa ne bilo ljubo, zato prosimo uvaževanja. Uprava.

Krvav pretep pred glavno pošto v Ljubljani. — V noči med soboto in nedeljo je padla nova žrtev terorističnih organizacij v osebi 20letnega tapetniškega vajenca Alojzija Zadravca. Kako se je dogodil slučaj in kdo je zakrivil krvav dogodek? Kakor v trboveljskem slučaju se tudi sedaj prepirajo demokratski in klerikalni časopisi med seboj in zvračajo krivdo prvi na komuniste, drugi pa na Orjunaše. Nismo bili navzoči, da bi mogli z vso sigurnostjo trditi, kako se je izvršil krvavi spopad, rečemo pa že sedaj, da nosita krivdo oba tabora. Eni kot drugi so bili v posesti orožja. Hujskanje nerazsodne mladine pa se vrši dan za dnem javno, a še intenzivneje tajno. Seje se sovraštvo, ki raste od dne do dne. Ni potem čuda, ako medsebojne spore urejujejo z orožjem v roki in ako pride večkrat do krvoprelitja. Kakor smo informirani, je omenjenega večera najprej nastal spor med nekim Vladimir Svetkom, — ki ni identičen s tajnikom Strokovne komisije Franc Svetkom, — in Orjunaši. Svetek je bil aretiran. Po Šelenburgovi ulici so prišli nekateri Orjunaši, med njimi neki Vekoslav Grubešić, ki ga imajo nasprotniki dobro zapisanega. Med temi Orjunaši in pred pošto stoječimi delavci je prišlo do prerekanja. Pravijo, da je Grubešić v šali vprašal svojega psa: »Kaj si tudi ti komunist?«, kar je povzročilo, da je prišlo do klofutanja in pozneje do streljanja iz obeh strani. Pri tej priliki je bil ustreljen Alojzij Zadravec, baje član socijalistične organizacije. Kdo ga je ustrelil? — Nekateri trdijo, da po nesreči njegov tovariš neki Stare, ki je nameril na Grubešića. Preiskava tega doslej ni mogla ugotoviti. Ta gruča se je takoj razpršila, oziroma so se potem še v parku Tivoli lovili in streljali. Naj bo že tako ali tako, eno je gotovo: človek dandanes na cesti ni več varen. Komunisti in Orjunaši ne poznajo drugačnega medsebojnega obračunavanja kot revolver. Sovraštvo je med njimi razplamtelo strasti do neskončnosti.

Utisi in slika v Trbovljah. — Marsikaterega tujca, ki ima opravka v Trbovljah, zanese pot v kamnolom, kjer se je izvršila justifikacija rudarja Fakina. Na dotičnem mestu se še vedno vidijo sledovi strašne smrti. Obzidje, ki je približno pol metra visoko in na katerem je zgrajen lesen plot, še vedno kaže sledove krvi, ki je curkoma lila po njem. Kraj se takoj spozna tudi na križih, ki so vrezani v deskah, zlasti pa na novi deski, ki je bila zamenjana z bivšo desko, katero je žandarmerija odstranila, ker je bila preluknjana od revolverskih krogel; ena krogla je celo obtičala v njej in je bila deska predana sodišču kot corpus delicti. Na grobeh, kjer so pokopane žrtve, so postavljeni provizorični križi z napisi. Venci, posušeno cvetje in trakovi, ki so jih pri pogrebu položili na grobove žalujoči rudarji, pa še sedaj pričajo, da žrtve niso šle pozabljene v grob. Najbolj je negovan grob mladega rudarja Fakina. Zato skrbita predvsem njegova mati in sestra, dasi bivata v Zagorju. Dosedanje prošnje, da bi Fakina prepeljali na domače pokopališče v Zagorje, se namreč še niso izpolnile. — Trboveljski dogodki se med tukajšnjim delavstvom ne bodo tako kmalu pozabili. Pa kako tudi, saj človeka spominja vsak korak na one strašne dni, ko so bile Trbovlje ovite v črni flor. Na to spominja cesta pri Delavskem domu, kjer se je izvršil glavni spopad, pokopališče in trg, kjer se je vršilo razvitje prapora ob navzočnosti talcev, med njimi Fakina, gostilna Križanec in končno najbolj pretresljivo tajinstveni kamnolom, na vrhu katerega je na križu pribit Nazarenec opazoval strašno početje doli ob plotu.

— Bojkot se v Trbovljah še vedno nadaljuje proti vsem onim trgovcem, ki so še ali so bili kedaj v zvezi z Orjuno. Delavstvo je v tem oziru neizprosno in tirja svojo pravico. Ne zadovoljuje se z izjavami, da dotičniki niso več Orjunaši, da so izstopili iz Orjune, oziroma da nikdar niso bili člani Orjune itd. — Drugače je vse pri starem. Dela se samo štiri dni v tednu. Delavstvo silno trpi pod vedno hujšim pritiskom Trb. premog. družbe in zaman išče izhoda iz te težke situacije. »Slovenskemu domu«, ki je začel izhajati, rudarji ne zaupajo, ker vedo, da ga vzdržujejo nasprotniki rudarskega delavstva. Eno pa je gotovo: **Delavci vedno bolj uvidevajo potrebo po močni edinstveni organizaciji, ki bo v stanu zrušiti kapitalizem.**

Pokrajinski zbor Jugoslovenske Matice. Preteklo nedeljo se je vršil v dvorani filharmoničnega društva na Kongresnem trgu v Ljubljani pokrajinski zbor »Jugoslovenske Matice«, ki je bil dobro obiskan. Iz referatov, ki so jih podali predsednik dr. Ravnihar, glavni tajnik g. Mahkota in blagajnik dr. Marušić, je razvidno, da »Jug. Matica« kljub težkočam dobro napreduje. Ugotovilo pa se je obenem, da največ škoduje pokretu »Jug. Matice« naše nestrpljivo strankarstvo, ki jemlje ljudem veselje do dela. Le z največjim samozatajevanjem in požrtvovalnostjo je na tem polju mogoče dosegati uspehe. Baš radi tega pa moramo z zadovoljstvom ugotoviti dejstvo, da »Jug. Matičarje« preveva optimizem, kajti brez optimizma, brez vere v boljšo bodočnost, brez vere v uspeh in zmago svojega dela je vsako delo brezplodno in brezuspešno. — Za predsednika je bil izvoljen prof. dr. Janko Pretnar, ker je g. dr. Ravnihar vsled zaposlenosti odložil predsedniško mesto. V odbor pa so bili izvoljeni pristaši vseh strank. Pri tej priliki pozivamo vse naše somišljenike, da pristopijo k »Jugoslovenski Matici«.

Zaplemba »Slovenca« razveljavljena! Pred senatom viš. dež. sodišča se je 11. t. m. vršila razprava o ugovoru odgovornega urednika Kremžarja zaradi 4. konfiskacije »Slovenca«. — Odgovornega urednika je zastopal dr. Brejc. — Senat viš. dež. sodišča je pritožbi ugodil in zaplembo razveljavil. — Svita se, bit će dana!

Doslednost! Predsednik »Orjune« v Ljubljani inž. Ferdo Kranjc je pretečeni teden v »Slov. Narodu« izjavil izstop iz katoliške cerkve.

Himen. Z Bleda nam poročajo, da se je dne 16. t. m. poročil bivši predsednik tamkajšnje krajevne organizacije NSS tovariš Janko Kapus z gdč. Ivanko Vrhovnik. Naše najiskrenejše čestitke!

Ugodnosti za posetnike Velikega sejma v Pragi na naših železnicah. Ministrstvo za promet v Beogradu je izdalo dovoljenje, da dobe posetniki praškega velesejma proti sejmski izkaznici 50% popust za osebno vožnjo po naših železnicah v obeh smereh, kakor tudi za prevoz razstavnih predmetov. Znižane cene veljajo za vse osebne in brze vlake razen »orientekspresa« v času od 11. septembra do 8. oktobra t. l.

Cene vinu poskočile. Cene vinu so s pričetkom poletja zelo poskočile, dasi še ne more nikdo s sigurnostjo zatrjevati, da bo letošnja vinska letina slaba, ker je ravno tako lahko še prav dobra. Kaj je tedaj temu vzrok, bi si človek pač ne mogel misliti! — Najbrž to, da vsakdo dela kar hoče. Zato pa smo glede draginje že posekali Hrvate in zavzemamo že tudi precejšen sloves v inozemstvu.

Letošnja žetev je pri nas deloma boljša od lani, med tem ko je v naši žitnici v Vojvodini veliko slabša. Zato obetajo drugi pridelki bogatejše plačilo za trud. Na vsak način se pa našim revnim slojem še nikakor ne obetajo boljši časi.

Taksa za točenje vina na drobno pri vinogradnikih, ki razpolagajo z lastnim pridelkom, je sedaj objasnjena. Finančni minister je odločil, da so taki vinogradniki taks za točenje vina po tarifi 63 prosti, ker ne potrebujejo potrdila o profesionalni sposobnosti. Pač pa morajo plačati takso po tarifi 62, s katero si pridobe pravico za točenje. To takso je plačati vsakega pol leta in znaša v vseh mestih nad 2000 prebivalcev in v vseh kopališčih po 300 Din, v mestih do 2000 prebivalcev pa po 200 Din vsakega pol leta.

Toča v Italiji. V italijanski pokrajini Bergamo je pretečeni teden razsajala katastrofalna nevihta s točo, ki je uničila vse pridelke. Škoda je ogromna. Pravijo, da se kaj takega ljudje še ne spominjajo.

NAZNANILO.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da točim

prvovrstna bizeljska vina

od najboljših vinogradnikov.

Preskrbljeno je tudi za **dobro kuhinjo z gorkimi in mrzlimi jedmi.**

Za obilen obisk se priporoča

gostilna „pri Novaku“, v Sp. Šiški, Vodovodna c. 300.

Gospodarstvo

M. J.—P.

Kemija v gospodinjstvu.

Ko sem obiskala neko mlado tovarišico v Belokrajini, sta me presenetila snaga in red v njenem gospodinjstvu, najbolj me je iznenadila kuhinja. Oprava je bila več kot priprosta; to me ni presenečalo, pač pa napisi na škatljah in škatljicah, na posodah in papirnatih vrečicah. Glasili so se: Na Cl, Na_2CO_3, $C_6H_{10}O_5$, $C_{12}H_{22}O_{11}$, H_2O itd. Pri kuhanju sva se šalili: Vzamem H_2O, dam notri: fibrin, beljakovino, kleb, breatin, tolšče in soli; na vse to potrosim še Na Cl. — Pri pomivanju pa: Vzamem H_2O pridam še Na_2CO_3, ki nam tolšče raztopi. Tako sva modrovali v »laboratoriju« pri vsem najinem delu.

Seveda se gospodinja, ki ima mnogo posla, ne utegne ustavljati pri sestavinah teles in njihovih imenih, dobro bi pa bilo, da se pouči malo o kemiji, ki seza tudi v njen delokrog.

Kemik razkraja snovi s pomočjo ognja ali električnega toka, vode ter raznih kislin na njihove sestavine, od katerih se nekatere zopet razkroje, druge pa ne več. Posamezni deli sestavine imajo druge lastnosti kakor spojina sama. Kemik pa tudi sestavlja različne elemente v nove kemične spojine; te sestavine imajo zopet nove lastnosti. — Nekaj podobnega dela gospodinja v kuhinji. Ona jemlje gotovo množino različnih snovi, segreva, raztaplja, meša, sestavlja, kuha in peče, da dobi čisto nove sestavine, ki izpremene okus, barvo, obliko in vonj.

Snovi, ki jih jemlje gospodinja za svoje delo, so živila. Delimo jih na živalska: meso, jajca, mleko in sir, na rastlinska: moka, krompir, sočivje, zelenjava in sadje ter na rudninska: voda in soli. Skrb gospodinje je, te snovi pravilno razbrati, preustrojiti, izpremeniti v zdrave, tečne, lahko prebavne jedi, da želodec nima preveč posla in da dobi kri čim več redilnih snovi, ki jih porazdeli po telesu.

Gori omenjena živila imajo različne sestavine. Najvažnejše so: beljakovina, tolšča, ogljikovi hidrati, soli in voda.

Beljakovina je v mesu, jajcih in siru (živalska hrana) in v sočivju (rastlinska hrana). Beljakovina ima v sebi največ dušika v zvezi s kisikom, vodikom, ogljikom in žveplom. To so za gradnjo telesa prevažni elementi. Za kosti je potreben tudi kleb. Kleb in roževino vsebujejo albuminati, ki so podobni beljakovini. Kleb je v živalskih kosteh, ribjem in telečjem mesu. Roževina je v koži. Uživamo jo s kurjim mesom, ki ga použijemo s kožo.

Tolšča je spojina brez dušika. Sestoji iz ogljika, vodika in kisika. Ločimo živalsko in rastlinsko tolščo. Živalska je gosta, rastlinska pa navadno tekoča. Nahaja se v sadovih n. pr. v oljki, mandeljih, orehih; ali pa v semenih n. pr.: v maku, lanu, konoplji. Tolščo potrebuje telo pri kemičnem presnavljanju. Pri dihanju zajemljem iz zraka kisik. Ta se veže z ogljikom, ki so ga v naše telo dovedle tolšče in ogljikovi hidrati — v ogljikovo kislino. Ogljikovo kislino izdihavamo. Pri tem procesu se tvori telesna toplota, ker je proces dihanja enak gorenju. Pri debelih ljudeh je nabrane mnogo tolšče pod kožo, sicer pa ima vsak nekaj tolste rezerve iz katere črpa v bolezni. Čim bolj zajemamo iz tega zaklada, tem bolj hujšamo.

Že omenjeni ogljikovi hidrati imajo iste sestavne dele kot tolšče: ogljik, vodik in kisik. Škrob, sladkor in celuloza je skupina ogljikovih hidratov. Ogljikove hidrate vsebujejo ponajveč rastlinska živila, od živalskih ima mleko eno teh sestavin in sicer sladkor. Škrob imajo krompir, žito in sočivje. Sladkorja je posebno veliko v trsju, grozdju in drugem sadju ter v medu. Celuloza je v sadju in zelenjavi. Ogljikovi hidrati služijo telesu kot nadomestek za ono snov, ki jo je telo porabilo pri delu. Služijo pa tudi pri tvorbi telesne toplote, kakor je bilo že omenjeno. Ta živila so težje prebavna, kakor ona z beljakovino. Gospodinja ve to, zato jim zveča prebavnost in zboljša okus z začimbo ali s pridatkom beljakovin.

Prebavnost veča tudi sol. Poleg kuhinjske soli pa dobiva telo tudi apnene soli z zavžitim mesom, mlekom, jajci, sirom, zelenjavo in sadjem. Raztopine soli so v krvi in oživljajo krvni obtok. Potrebne so pri zgradbi kosti. — Rahitični otroci so dobivali s hrano premalo apnenih soli, zato se jim kosti niso mogle krepko razviti.

Voda sestoji iz vodika in kisika; to so sestavni deli, ki jih poznamo že iz omenjenih drugih živil. Povžijemo je 2 in pol do 3 in pol litra na dan z jedjo in pijačo.

Razen naštetih hranilnih snovi imamo še dišave in pijače, ki imajo prav malo ali nič redilnih snovi, pač pa povečujejo tek in prebavo, boljšajo okus, ali pa vzbujajo čustvo delavnosti in moči, ker dražijo živce.

To bi bil neznaten izvleček kemije, ki bi jo naj poznala priprosta gospodinja.

Male poizkuse kemije pa delaš tudi, ko snažiš obleko njenih madežev. Čudiš se, ko ti amonijev karbonat potegne mastni madež iz volne. Znan ti je tudi učinek snaženja s bencinom. Svilo čistimo z etrom. Rjo odpravimo s sladkorno kislino. Sadne madeže splahne topla klorova voda. Pri platnu uporabljamo v ta namen žvepleno paro. Kolomaz izbriše iz platna drgnjenje

s terpentinom. Kemija pokaže tudi sovražnika oljnatih madežev, ki sta terpentin in bencin.

Med vojno smo imeli še druge domače kemikarice. Bile so toliko praktične, da so se navadile doma izdelovati milo. Prav tako bi lahko izdelovale doma tudi škrob, če bi jim dopuščal čas. Vemo že, da je škrob ogljikov hidrat, ki se nahaja v krompirju, žitnih vrstah in sočivju. Škrob dobiš tako-le: Iz vode in pšenične moke napraviš testo, ga deneš v platneno cunjico, gneteš, stiskaš, prilivaš vode, zopet gneteš in iztiskavaš. Tedaj teče skozi cunjico mlečna tekočina. Ako iztiskavaš testo tako dolgo, da tekočina, ki jo iztisneš ni več mlečnata, ostane v cunjici kleb, v mlečnati tekočini pa se sesede na dno bela masa. Posuši jo, to je škrob.

Ko peče gospodinja kruh, zasleduje med drugim tudi ta smoter, da bo škrob, ki je v moki bolj prebavljiv. Del moke zameša z vodo in drožmi, ter pusti zmes nekaj časa na gorkem. Škrob se izpreminja tedaj v dekstrin in sladkor, kar povzroča kipenje. Ko je kvas dovolj shajan, da ima približno dvakrat večjo prostornino, ga zameša z ostalo moko in obravnava dalje, kakor je že znano. V peči uhaja iz testa vodna para, alkohol in ogljikova kislina. Ti prostori, ki so zaklepali pare, pa postanejo na vročem trdni, zato se nič več ne zapro in ostanejo v kruhu luknjice. Škrob se izpreminja v lažje prebavno tvarino, na zunanji strani, kjer vročina močneje deluje, se izpreminja škrob v dekstrin in karamel, ki tvorita skorjo.

Te vrstice so nam na kratko pokazale kemijo v gospodinjstvu.

Kemija je že zelo stara, razvija se dalje in dalje, kakor druge znanosti. Čim bolj se razvija, tem več koristi črpa svet iz nje. Iz tega zaklada znanosti zajemajo zdravniki, inženerji, tovarnarji, barvarji, fotografi, gospodinje in kmetje in slednjič vsak izmed nas.

Industrijsko-obrtna razstava v Mariboru. — V soboto 5. t. m. ob 8. uri zvečer se je vršila v restavraciji »Kosovo« anketa za letošnjo »Industrijsko-obrtno razstavo«. Tej anketi je predsedoval g. dr. M. Ploj, predsednik te razstave, ki je prišel kot naš ekspert od reparacijske komisije iz Pariza. Pri tej priliki se je izvolil definitivni razstavni odbor, pri čemur so bili izvoljeni gg. dr. Ploj I. predsednikom, industrijalec Džamonja II. predsednikom, Skušek, ravnatelj Narodne banke, Tavčar Janko, industrijalec, Lorber, pleskar in slikar in predsednik Jugosl. obrtne zveze, dr. Vošnjak, poslanec in bivši polnomočni minister in Jakob Zadravec, posestnik paromlina v Središču, podpredsednikom. Nato sta bila izvoljena gg. škof A. Karlin in veliki župan dr. Pirkmajer častnim predsednikom. Nato je bilo izvoljenih še 109 odbornikov. Iz tega odbora se je sestavil posebni odsek, ki bo imel nalogo rešiti medsebojni spor med obrtniki, kar je za letošnjo razstavo neobhodno potrebno. — Med razstavo se bo vršil v Mariboru velik kongres obrtništva iz cele naše države, pri katerem se bo dokončal osnutek za novi obrtni red. — Pri tej anketi se je tudi ugotovilo, da so razne odlične osebe oddale svoje podpise, s katerimi hočejo jamčiti za gmotna sredstva, katera naj bodo v prid razstavi. Odločeno je bilo tudi, da se eventualni čisti dobiček odda v Ljubljano, ker je dobil prejšnji odbor tam gmotno podporo. — Tajnik, g. Franjo Kenda je nato poročal, da je dosedaj 36.399.80 Din stroškov in da proračun za izdatke znaša še 289.500.— Din. Razen tega je tudi omenil, da listi ene slovenske politične stranke dosedaj niso priobčili ničesar, medtem ko so vsi drugi listi, tudi zunanji in inozemski priobčili večkrat notice o letošnji razstavi v Mariboru. Nadalje je tudi izjavil, da je dosedaj prijavljenih 127 razstavljalcev in sicer 102 obrtnika in 25 industrijalcev. Dalje, da so tudi vinarska razstava, umetniška in gradbena razstava definitivno določene. — G. dr. Vošnjak je je nato izrazil željo, da bi se ta razstava razširila tudi na poljedelstvo in razstavo živine, nakar je bilo sklenjeno, da se vrši razstava živine. — G. Džamonja je povdarjal, da so bili pri zadnjem odboru samo štirje glasovi proti razstavi. Dalje je raztolmačil pomen razstave in velikega sejma. Razstava ima namreč namen, pokazati zmožnosti naše domače obrti ne glede na to da bi delala kupčije, medtem ko gre na velesejmu večjidel za kupčijski efekt. — G. prof. Gvajc, predsednik kluba »Grohar«, nas je iznenadil prav prijetno, ker nam je povedal, da se bodo te razstave udeležili tudi Francozi, kateri bodo razstavili svoje okusno umetno izdelane slike. — G. Lorber je pa še omenil, da bi bili katoliški mojstri v Mariboru napravili svojo razstavo, ako bi bila ta splošna razstava letos izostala. — Anketa je bila prav dobro obiskana in je bila tako zanimiva, da so ostali vsi udeleženci do zaključka o polnoči.

Prav umestno bi bilo, če bi se tudi Glavno ravnateljstvo južne železnice na Dunaju spomnilo pravočasno na važni pomen te razstave in da bi za posetnike dovolilo polovično vožnjo po avstrijskih železnicah, kajti za marsikak izdelek in pridelek imamo tudi preko meje dobre kupce, ki bi si pri znižani železniški ceni sigurno ogledali razstavo.

Praški veliki semenj. — Letos se zopet vrši v Pragi v času od 21. do 28. septembra veliki semenj. To bo deveti odkar jih v Pragi prirejajo z velikim uspehom. Razen običajnih industrijskih izdelkov bo letos zastopan v veliki meri gradbeni materijal, pohištvo, glasbeni inštrumenti, gozdne in lovske potrebščine. Nekaj prav posebno privlačnega bo pa II. razstava Zveze češkoslovaških mest, ki jo bo priredila v okvirju praškega velesejma s programom: »Normaliziranje, tipiziranje in špecijaliziranje mestnih potrebščin.« Na praških velesejmih razstavljajo vedno tudi inozemske industrije in agrar. družbe. Letos organizira veliko razstavo v Pragi francosko ministrstvo za trgovino. Rezerviralo si je že prostor nad 100 m². — Želeti bi bilo, da se tega velesejma udeleži v večjem reprezentativnem obsegu narodno gospodarstvo Jugoslavije, predvsem veliki eksporterji. Informacije dajejo vsi češkoslov. konzulati.

Kdo je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	
100 švic. frankov stane	1544·—	1520·—
100 franc. frankov „	440·—	435·—
100 laških lir „	365·50	362·15
100 čeških kron „	251·75	249·25
100 avstrijskih kron „	0·1203	0·1199
100 ogrskih kron „	0·1034	0·1034
100 bolg. levov „	62·—	62·32
100 dolarjev „	8400·—	8465·—
100 angl. funtov „	36868·—	36880·—

Curiška borza.

		15. julija	8. julija
		švicarskih	frankov
100 dinarjev	je stalo	6·45	6·60
100 franc. frankov	„	28·20	28·45
100 laških lir	„	23·65	23·80
100 čeških kron	„	16·25	16·40
100 avstrijskih kron	„	0·0077	0·0079
100 ogrskih „	„	0·0065	0·0068
100 bolg. levov	„	4·10	4·10
100 dolarjev	„	549·—	559·—
100 angl. funtov	„	2395·—	2423·—

Tajnstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

Gospa Johnsonova prijazno pozdravi svojega nečaka in se počasi oddalji proti vili z napol nezavestno Izabelo.

Gorje malopridnici!

Po daljšem presledku se vrnimo zopet v tajinstveno hišo na zapadnem Temzinem obrežju v Londonu.

V zagonetni hiši se ni medtem pripetilo nič posebnega. Ko je po vrnitvi minilo nekaj dni, ne da bi bilo kaj sumljivega opaziti, sta obe deklici — Bessy in Molly — zapustili podmornico in se vselili zopet v svoji sobi. Obe sta se takoj ponudili, da prevzameta gospodinjske posle ubegle Elize.

Čeprav mož s krinko njune ponudbe ni hotel takoj sprejeti, sta obe z vso vnemo vstrajali na tem, da prevzameta gospodinjstvo v hiši, pri čemur jima je posadka podmornice nudila vso mogočo pomoč. Še celo na sicer tako resnem obrazu zagonetnega moža se pokaže zadovoljen nasmeh kadar prineseta deklici na mizo jedi, ki sta jih sami pripravili. Ob taki priliki se mož s krinko celo malo pošali, da mu še ni nikdar tako teknilo kot sedaj.

Edvard mora biti sedaj vedno v njegovi družbi, celo pri obedu, kajti od zadnjega doživljaja na podmornici se mu je tako priljubil, da bi skoro bolj ne mogel ljubiti lastnega brata.

Zakladnica je še vedno prazna. Tatvina ne dela možu s krinko posebnih skrbi, saj najde na dnu morja vedno novih zakladov. Radi tega se mu tudi menda ne mudi posebno, da nadomesti, kar mu je bilo ukradeno. Zato pa so bili vsi njegovi ljudje neprestano na delu, da izslede ubeglo Elizo. Vendar ostane vse iskanje precej časa brez uspeha. Kajti v takozvani boljši del mesta, kjer se je naselila morilka, je ne gre nihče iskat. Tako poteče precej časa, predno dobe prvo sled.

Nekega dne, Bessy in Molly sta ravnokar odnesli posodo z mize, Edvard pa se je razgovarjal s svojim tajinstvenim prijateljem o podmornici, se začuje na hišnih vratih običajno trkanje. Minuto kesneje stopi v sobo mož visoke postave, eden onih dveh Jakovih tovarišev, ki sta se preoblečena v stražnika navadno sukala okrog osrednje policijske postaje.

Mož s krinko se obrne ter reče: »Povej mi vendar, Ben, kje tičiš tako dolgo? Že 14 dni nisi prišel na izpregled. Če ne bi vedel, da si mi udan na življenje in smrt, bi bil skoro zdvojil nad tvojo zvestobo.«

»Oprostite, gospod,« de mož pohlevno. »Moj izostanek bo morda opravičil uspeh mojih poizvedovanj. Našel sem Elizo!«

Mož s krinko skoči na noge: izpod krinke se mu bliskajo oči, kot dve ognjeni kroglici.

»Ben, ali je res — ali se niste zmotili?«

»Ne, gospod, Elize le radi tega toliko časa nismo mogli najti, ker se je kot odlična dama naselila v najlepšem mestnem delu, kjer stanuje v elegantni vili ter ima še tudi zelo ličnega in bogatega ženina.«

»Ni mogoče!«

»Pa je vendar tako, gospod. Harry Blak se imenuje ženin ter je bil že preje zaročen z mlado, lepo damo. Toda Eliza ni s svojo vražjo pretkanostjo preje mirovala, dokler ni dal slovo ubogi deklici in se zaročil z njo. V nekaj dneh se ima že vršiti poroka.«

Grozen nasmeh je odgovor na Benovo pripovedovanje.

»Poroka? — O, potem naj bo ta poroka krvava, grozna, strašna — gorje malopridnici!«

Edvard si komaj upa dihati. Maskiranec pa se vsede in reče:

»Prezgodaj je vriskala veselja, mnogo prezgodaj. Ima nas za mrtve — zadušene v velikanski rakvi na dnu morja. Hahaha, če bi vedela, kako ji sedaj črni vran kroži nad glavo, bi skušala ubežati, čeprav v najoddaljenejši kotiček zemlje. Skušala, da — kajti ušla mi ne bo nikoli!«

Naenkrat pa se umiri njegov glas:

»Dragi Edvard, prosim, ukažite, da privedejo Jima semkaj.«

Edvard odide. Mož s krinko se obrne proti svojemu tovarišu rekoč: »Ben, odslej boš ti pazil na Elizo, slišiš, niti ne sme!«

»Nikakor ne, gospod. Sicer se pa smatra popolnoma varno; niti najmanj ne sluti, da smo ušli smrti.«

»Tem strašnejše bo zbujenje. Aha, Jim je že tukaj!«

In v resnici stoji med vrati bivši Elizin ljubimec, Jim, kateri je vstopil z Edvardom.

»Jim, stopi bližje,« mu ukaže tajinstveni mož, »s teboj imam nekaj govoriti!«

»Jim,« ga nagovori in pozorno motri njegov obraz s svojimi strah in grozo vzbujajočimi očmi, »ravnokar smo se pogovarjali o neki mladi dami. Ali morda moreš uganiti, kdo je ta dama?«

»Eliza,« pravi Jim.

»Povsem prav, Jim, govor se je sukal o tvoji dražestni nevesti, ki te je hotela hladnokrvno pokopati na morskem dnu.«

Jim stisne grožeče pesti.

»Oh, če bi bila tukaj,« sikne komaj slišno.

»Le potrpi malo, kmalu pride semkaj.«

»Kako?« — hrope Jim, »Eliza, o ne...«

»Seveda prostovoljno ne bo prišla semkaj,« nadaljuje zagonetni mož, »toda jaz jo privedem semkaj!«

»Kje — kje tiči?« vzklikne Jim, iz čegar oči sveti sedaj strašna maščevalnost.

»V objemu svojega zaročenca,« dé mož s krinko.

»Omamila ga je s svojo ljubeznijo ter je sedaj uverjena, da bo ob njegovi strani prav brezskrbno uživala ugrabljene zaklade.«

Jim skoro zbesni; potem pa prične milo prositi:

»Gospod, za eno uslugo prosim, potem pa mi je vseeno, kaj se zgodi z menoj. Dovolite, da smem k njej, hočem jo zadaviti, kjerkoli jo najdem, podlo kačo!«

»Potrpljenje, Jim, privedemo jo semkaj in potem te zopet pokličem k sebi.«

»O, gospod,« prosi Jim, »dovolite, da jaz usmrtim ničvrednico. S tisočerimi mukami naj poplača svoja podla dejanja. Sama, mene in vse nas je s podmornico vred hotela pogubiti — umreti mora!«

Odgovorni urednik Anton Brandner. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani. Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Oglašajte v „Novi Pravdi“!

Tone Malgaj
Pleskar za stavbe in pohištvo, lakiranje voznih koles v ognju. Sobni slikar. Specijelni oddelek za črkoslikarstvo na steklo, pločevino, zid, les itd.
Delavnice: Kolodvorska ul. 6, Celovška cesta 121.
Naročila se sprejemajo v Kolodvorski ulici štev. 6.

Sestavil sem **10 zelo zmožnih gostilničarskih zapovedi.**
Ako se zglasi zadostno število naročnikov jih bom dal natisniti.
Alojzij Ermenc, Kaplja, pošta Brezno ob Dravi.

Štefan Ferant
urar državnih železnic
Celje, Dečkov trg št. 3
priporoča svojo urarsko in zlatarsko obrt. — Cene solidne.

Vse pisalne, risalne in šolske potrebščine dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta štev. 29.
- Lastna knjigoveznica -
Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

Brzo-brzo
na vlak v CELJE
v veletrgovino
R. Stermecki
kjer kupite letos
sukno za moške in volneno za ženske obleke, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah v **veletrgovini R. Stermecki, Celje.**
Trgovci engros-cene. — Cenik zastonj!

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220. **Plačilo tudi na obroke.** Telefon 220.

Za nakup pisarniških in šolskih potrebščin se priporoča tvrdka
M. Tičar,
LJUBLJANA.

Očala, ščipalci
ure, zlatnino najbolje kupite pri
Fr. P. Zajec,
izprašan optik in urar
Ljubljana, Stari trg št. 9.
Stekla natančno po zdravniških predpisih.

Priporoča se tvrdka
JOSIP PETELINC
LJUBLJANA, Sv. Petra nasip 7.
Blizu Prešernovega spomenika.
Najboljši šivalni stroji Gritzner v vseh opremah za rodbinsko rabo in **Adler** za obrtniško rabo. Istotam potrebščine za krojače, šivilje, čevljarje, sedlarje, toaletne vezenine, kravate, čipke, nogavice, razne bombaže **sukance,** svile v niti, **jedilno orodje, alpaka,** aluminij, **žlice, vilice, noži, škarje, britve,** razne palice, nahrbtniki, **igle** za vse sisteme **šivalnih strojev** ter njihovi posamezni deli. — Popravila šivalnih strojev se sprejmejo. **Pouk v vezenju, krpanju** perila in nogavic **na stroje brezplačno.** Večletna garancija za šivalne stroje.
Cene najnižje. Postrežba točna.

Najcenejše kupite manufakturno blago **v trgovini**
Franc Rozman
CELJE, Glavni trg štev. 8.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marijin trg št. 8., reg. zadr. z o. z.
sprejema vloge na knjižice in plača čistih
7%
obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Za večje in stalne vloge kakor tudi za vloge v tekočem rač. obrestovanje po dogovoru.
Podeljuje kratkočasne trgovske in personalne kredite najkulantneje.

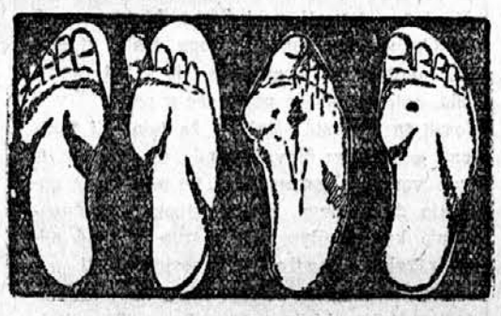

Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ul. 1
specijalist za ortopedična in anatomična obuvala in trgovec s čevlji, sprejema tudi vsa popravila.

Najcenejše nove in rabljene
pisalne stroje
v specijalni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.
Ludovik Baraga, Ljubljana
Selenburgova ulica 6|I.
Barvne trakove, karbon-papir-indigo ter vse druge potrebščine, pisarniška oprema vedno v zalogi.

AVTO-VOZI
BREZ BENCINA!
JUGO-HAG
LJUBLJANA
BOHORIČEVA 24
TELEFON 560

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Dunajska cesta štev. 4
(v lastni stavbi).
Kapital in rezerve Din 18,300.000.
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzojavi: Trgovska. Tel.: 139, 145, 458.
Podružnice: Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica
Ekspoziture: Konjice, Meža-Dravograd

Konfekcijska trgovina O. BERNATOVIČ Ljubljana, Mestni trg 5.